

**ชายแดนระเบิด: ชีวิต ความกลัว และความรุนแรง บนพรมแดนไทย-พม่า
ตามแนวแม่น้ำสาละวิน**

**Explosive Border: Lives, Fear and Violence at the Thai-Burmese Border along
the Salween River**

ไพบูลย์ เฮงสุวรรณ¹

Paiboon Hengsuwan

บทคัดย่อ

พื้นที่ชายแดนสาละวิน บริเวณพรมแดนไทย-พม่าเป็นพื้นที่ช่วงชิงอำนาจเพื่อควบคุมดินแดนระหว่างรัฐกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่างๆ มานานหลายสิบปี ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง แม้ว่ารัฐพยายามเสริมสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน บนหลักพื้นฐานแห่งคหิปปัตย์ของตน และเพื่อตอบสนองต่อการผนวกเข้าสู่ภูมิภาคด้านเศรษฐกิจ แต่ผลลัพธ์จากการกระทำกลับ ย้อนแย้งนำไปสู่ความรุนแรง บทความนี้ต้องการนำเสนอปฏิบัติการของรัฐในพื้นที่ชายแดนสาละวินที่ก่อเป็นความรุนแรง และเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนที่ผู้คนใช้ชีวิตอยู่ให้กลายเป็นพื้นที่สู้รบระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อย ขณะเดียวกันความร่วมมือกันระหว่างรัฐพม่า รัฐไทย และนักลงทุนสร้างเขื่อนข้ามชาติ ซึ่งต้องการผลักดันโครงการสร้างเขื่อนสาละวินในพื้นที่ชายแดนสาละวิน ได้ก่ดทับคนชายแดนให้ต้องประสบกับความกลัว อันตราย และความรุนแรงทางการทหาร จนกระทั่งชีวิตของคนชายแดนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ความทุกข์ทรมานของคนชายแดนที่ปรากฏขึ้นนั้นสัมพันธ์อย่างมากกับอำนาจเหนือชีวิต

คำสำคัญ: คนชายแดน / พื้นที่ชายแดน / แม่น้ำสาละวิน

¹ Department of Women's Studies, Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand, e-mail: paiboon1998@yahoo.com

Abstract

The Salween borderlands at the Thai-Burmese border are spaces of contestation of power to control over territory among states and ethnic minorities, which political conflicts have taken place. Although states have tried to make peace happening on the borderlands, according to their sovereignty, and to respond to regional economic integration, the result is that state actions lead to contradictory outcomes of state violence. The article shows state actions in the Salween borderlands creating violence and changing the borderlands that people have been living to become fighting zones between the Burmese army and ethnic minorities. In the meantime, the cooperation of the Burmese government and the Thai state in association with transnational dam investors, which aims to push the Salween dam projects forward, has oppressed the border people experiencing fear, danger and military violence. Up until now, their lives have become part of violence in everyday life. Hence the suffering of the border people that have been taking place is closely related to sovereign power.

Keywords: Border peoples / Borderlands / Salween

บทนำ

เหตุการณ์แรก: อีระวดีรายงานว่า “ประชาชนในพม่าเกือบ 5 ล้านคน ได้รับผลกระทบจากกั้นระเบิด ส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยถูกสังหารหรือได้รับบาดเจ็บจากอาวุธยุทธโปกรณ์ในเขตเมืองต่างๆ ที่มีพื้นที่กั้นระเบิดอยู่” (The Irrawaddy, 2011)

เหตุการณ์ที่สอง: เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2550 วิศวกรไทย หนึ่งในสมาชิกทีมสำรวจของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) รัฐวิสาหกิจของไทย ถูกสังหารจากการ

ยิ่งถล่มปั่นใหญ่โดยกองกำลังไม่ทราบฝ่ายที่แคมป์สำรวจการก่อสร้างเขื่อนแห่งแรกบนฝั่งแม่น้ำสาละวินของพนักงาน กฟผ. ในเขตประเทศพม่า ขณะที่มีการกักขังทหารพม่าและตำรวจคอยอารักขา (Kom Chad Luek, 2007; The Nation, 2007)

เหตุการณ์ที่สาม: ช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมกราคม 2552 ผู้เขียนได้เข้าร่วมงาน 'วันเด็กไร้สัญชาติ' ที่จัดในอำเภอหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่นี้ผู้เขียนได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ทหารพม่าได้รับบาดเจ็บจากการเหยียบกับระเบิดบริเวณหน้าหน่วยทหารที่ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำสาละวินตรงข้ามหมู่บ้านบ่อนเบี้ยหลวง (นามสมมติ) ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ได้รับรู้เหตุการณ์เพื่อที่จะเข้าใจกรณีนี้จากมุมมองของท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของความไม่มั่นคง (Insecurity) และความรุนแรงที่ดำรงอยู่ในท่ามกลางคนท้องถิ่นที่เรียกว่า 'คนชายแดน' และเป็นเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการแสดงอำนาจรัฐ-ชาติ

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2550-2553 ผู้เขียนได้วิจัยเชิงชาติพันธุ์นิพนธ์เกี่ยวกับการเมืองสภาพแวดล้อมตามแนวแม่น้ำสาละวินช่วงที่เป็นพรมแดนระหว่างไทยและพม่า และพบว่ามีหมู่บ้านชายแดนและพื้นที่พักพิงชั่วคราวหลายแห่ง (Decha, 2003; Tunya, 2007) ตั้งอยู่ตามแนวแม่น้ำสาละวิน คนชายแดนดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดทางการเมือง ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม-การเมืองหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองกำลังทหารพม่า และกลุ่มกำลังชาติพันธุ์ติดอาวุธต่อต้านรัฐบาลมาเป็นเวลา 6 ทศวรรษ (Keyes, 1994; Pinkaew, 2008; Rajah, 1990) สำหรับ 2 ทศวรรษล่าสุดมีความขัดแย้งที่ตึงเครียดต่อโครงการก่อสร้างเขื่อนสาละวินที่ถูกนำเสนอขึ้นมาในพื้นที่ชายแดนสาละวินซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงด้านพลังงานภายในของประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เรียกว่า "โครงข่ายพลังงานอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง" (GMS Power Grid) (Cho, 2008; Gray, 2006; International Rivers, 2009; Piyaporn, 2007; Sai Silp, 2007; TERRA, 2006) งานวิจัยนี้ ต้องการทราบว่าคนชายแดนจะสามารถดำรงชีวิตรอดในพื้นที่ชายแดน

สาละวินอย่างไร? และศักยภาพและความสามารถของพวกเขาต่อภาวะปะทะประสาน (Articulation) ความไม่มั่นคงของชีวิตและการต่อรงกายได้สนามของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่หลากหลายได้เป็นอย่างไร? ท่ามกลางนายทุนข้ามชาติ การจัดการอำนาจ (Manipulation) กับสถานการณ์ของการผนวกทางเศรษฐกิจเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีความมั่นคงด้านพลังงานในภูมิภาค เมื่อคำนึงถึงประเด็นความไม่มั่นคงของชีวิตในพื้นที่ชายแดนสาละวิน ผู้เขียนต้องการถกเถียงว่าความรุนแรงรัฐ² (Watts, 1997) มีลักษณะไม่เฉพาะแต่เพียงความรุนแรงทางการทหารที่กระทำผ่านปฏิบัติการแบบอำนาจเถื่อนตามแนวคิดของจีโอจีโอ อักมเบน (Agamben, 1998) เท่านั้น แต่ยังมีลักษณะความรุนแรงเงียบ (Silent Violence) ตามแนวคิดของไมเคิล วัตตส์ (Watts, 1983) แฝงหรือซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังด้วย ความรุนแรงเงียบควบคู่ไปกับปฏิบัติการแบบอำนาจเถื่อนกระทำต่อคนชายแดนทางด้านจิตใจ ในแง่ที่ทำให้พวกเขารู้สึกสิ้นไร้ไม้ตอกที่ชีวิตต้องติดบ่วงแห่งสงคราม ขาดความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร และขัดสนข้าวปลาอาหาร ในงานนี้ผู้เขียนสำรวจว่าความรุนแรงรัฐที่สัมพันธ์กับทุนกับการผลิตสินค้าบริเวณพื้นที่ชายแดนสาละวินที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และอภิปรายว่าภูมิศาสตร์แห่งความรุนแรงมีนัยยะต่อกลุ่มคนต่างๆ รวมทั้งทหารสองฝากฝั่งของพรมแดน กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ และผู้คนที่อาศัยอยู่ที่ชายแดนอย่างไร

² ผู้เขียนใช้แนวคิดของไมเคิล วัตตส์ (Michael Watts) เกี่ยวกับความรุนแรงรัฐ หรือ ฆาตกรรมของรัฐที่กดทับชุมชนท้องถิ่น เมื่อรัฐไนจีเรีย (สมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือรัฐบาตทหาร) แสดงอำนาจ เช่น เริ่มปฏิบัติการทางการทหารอย่างหนักหน่วง หรือการจู่โจมทำลายอย่างรุนแรงต่อชุมชนเล็กๆ เพื่อที่จะกดปราบความไม่สงบทางสังคมที่ชาวบ้านต่อต้านบริษัทขุดเจาะน้ำมันข้ามชาติ (Watts, 1997)

วรรณกรรมปริทัศน์

ในโลกแบบข้ามชาติ อำนาจของรัฐ-ชาติอาจจะกำลังเสื่อมถอย อย่างไรก็ตามรัฐ-ชาติหนึ่งจะยังคงแสดงอำนาจของมันเองและดูดกระซางชีวิตไปจากผู้คน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนต่อไป อย่างที่ เดชา ตั้งสีฟ้า ชี้ว่ารัฐ-ชาติสามารถปกครองประชากรได้ เมื่อผู้คนหวงกลับมาหามันเพื่อให้ปกป้องเหนือชีวิต (Decha, 2003, 2008) ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการผลิตร่างกายแบบชีวะ-การเมือง (Bio-political Body) คือ กิจกรรมเริ่มต้นของอำนาจเหนือชีวิต (Agamben, 1998, p. 6) ตามทัศนะของ จีออจีโอ อักมเบน อำนาจเหนือชีวิตควบคุมใครและอะไรที่ถูกรวมเข้าในปริมนทลแห่งกฎ ในทางกลับกันนี้เป็นผลลัพธ์จากการตัดสินใจของอำนาจเหนือชีวิตแห่งการยกเว้น (Agamben, 1998, pp. 25–26) ซึ่งเป็นปฏิภาคขององค์อธิปัตย์ที่โครงสร้างของกฎจัดวางการบังคับกฎในความเป็นไปได้ของการแขวนกฎและระเบียบ นี่คือ สภาวะยกเว้นที่เกิดขึ้นจากการรวมเข้าแล้วกีดกันออก (Inclusive Exclusion) สร้างโซนที่ชีวิตถูกผลักให้เป็น 'คนนอก' ปริมนทลแห่งกฎเพื่อที่จะทำให้กฎมีชีวิตและแขวนมันไว้ (Decha, 2007) การยกเว้นเหล่านี้วางชีวิตทางชีววิทยาไว้ที่ศูนย์กลางของการคิดคำนวณของอำนาจเหนือดินแดน ดังนั้นรัฐสมัยใหม่ทำให้ทราบถึงการเชื่อมต่อของอำนาจเหนือชีวิตและชีวิตเปลือยเปล่า (Bare life) (Agamben, 1998)

ไมเคิล เทาซซิกซ์ (Taussig, 1992) ถกเถียงว่าพลเมืองรัฐมักจะมีชีวิตอยู่ในสภาวะฉุกเฉินที่ไม่ใช่การยกเว้น แต่เป็นกฎที่อยู่ใต้การตัดสินใจโดยรัฐ สภาวะยกเว้นที่ดำเนินอยู่นี้ใช้ความรุนแรงเพื่อผนึกรวมอำนาจเหนือประชาชน (Agamben, 2004; Taussig, 1992) กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การยกเว้นเป็นหลักการพื้นฐานของกฎอธิปัตย์ มันแสดงถึงการแบ่งแยกระหว่างพลเมืองในระเบียบทางกฎหมายกับคนนอกที่ถูกถอดออกจาก

การปกป้องทางกฎหมาย-การเมือง³ (Ong, 2006, p. 5) ในพื้นที่ชายแดน ดั่งนั้นจะรับรู้หรือเห็นได้ (Perceptible) หรือไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจเหนือชีวิตตัดสินใจ ส่วนต่างๆ ของชายแดนไทย-พม่าถูกเปลี่ยนรูปไปสู่สถานะฉุกเฉินโดยอำนาจอธิปไตยของประเทศไทยและพม่า (Decha, 2007, p. 233) เดชา ตั้งสี่ฟ้า ยืนยันว่าสถานะยกเว้นจริงได้รับการตอกย้ำด้วยสถานการณ์ของการบังคับโยกย้ายและพลัดถิ่นตามแนวชายแดนไทย-พม่า โดยผ่านการบังคับ เพราะมีชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวกะเหรี่ยง ทุกชีวิตในเงื้อมมือของกองทัพพม่าในรูปแบบของความรุนแรง และมีประสบการณ์ที่ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ โดยการถูกจัดวางในพื้นที่ทับซ้อน (No Man's Land) ที่ทั้งรัฐพม่าหรือรัฐไทยไม่ยอมรับพวกเขา เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้คนชายแดนก็ไร้ซึ่งตัวตน เป็นคนไร้รัฐ เป็นเรือนร่างที่ถูกยกเว้น ถูกผู้มีอำนาจละเลย แม้ว่าพวกเขาจะเป็นมนุษย์ก็ตามที่ รัฐ-ชาติถือครองรูปแบบชีวิต (Forms of Life) ของพวกเขาออก และความเปลือยเปล่าของพวกเขาที่ถูกเผยให้เห็น อาณาเขตรัฐ-ชาติได้วางพวกเขาในตำแหน่งยกเว้น ทั้งหมดทั้งหมดนี้ พวกเขามีสิ่งซึ่ง เดชา ตั้งสี่ฟ้า เรียกว่า "ชีวิตเปลือยเปล่าที่รับรู้ไม่ได้" (Imperceptible Naked-lives) (Decha, 2003, pp. 21-27) ดังนั้นสถานภาพของพวกเขาถูกจำกัดโดยองค์อธิปัตย์ในเชิงการเมืองและพื้นที่ (Grundy-Warr, 2001, pp. 24-25) และพวกเขาก็กลายเป็นร่างกายชีวิต-การเมือง เป็นวัตถุ (Object) เบื้องต้นของอำนาจเหนือชีวิต (Decha, 2007, p. 233) การคุกคามและการปฏิบัติแบบรุนแรงในพื้นที่ชายแดนสาละวินไม่ใช่

³ โอวา อ่อง (Ahiwa Ong) ยืนยันว่า จิโอจีโอ อักมเบน (Giorgio Agamben) เหมือนจะกำลังสืบค้นการเมืองที่ไม่ได้อยู่บนฐานของรอยแยกทางชีวิต-การเมือง หรือการแกว่งระหว่างสองขั้วของการรวมเข้า (Inclusion) และการกีดกันออก (Exclusion) องค์อธิปัตย์แสดงการกีดกันชีวิตที่ไม่ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นมนุษย์สมัยใหม่ ผลลัพธ์ก็คือ หมวดประเภท อย่างเช่น ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัยสงคราม และคนอพยพเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย ถูกนิยามไปในทางที่ทำให้อยู่นอกการอ้างสิทธิ์ของการเป็นพลเมืองและนอกกฎหมาย (Ong, 2006, pp. 196-197)

เป็นข้อยกเว้น แต่มันเป็นรูปแบบของกฎที่รัฐไทยและพม่าต่างพยายามที่จะบังคับอำนาจเหนือคนชายแดน ประสบการณ์ของบุคคลที่ถูกบังคับย้ายถิ่นเหล่านี้ ที่การเคลื่อนย้ายของพวกเขาเป็นข้อยกเว้นและถูกจำกัด และถูกละทิ้งไว้ด้านหลังในพื้นที่ชายแดน ควรที่จะได้รับการพิจารณา (Decha, 2008)

อย่างไรก็ดี ไอวา อ่อง (Ong, 2006) ยืนยันว่าในทางปฏิบัติจริงองค์อธิปัตย์แสดงออกในยุทธศาสตร์แบบเชิงซ้อนที่บ่อยครั้งขัดแย้งกันเอง ซึ่งเผชิญกับการอ้างที่หลากหลายและการต่อสู้แข่งขัน และผลิตสร้างผลลัพธ์ที่เป็นความบังเอิญและแปรผัน ไอวา อ่อง มองการยกเว้นกว้างออกไปอีกซึ่งเป็นจุดแยกที่สำคัญในนโยบายที่ผู้ใช้เพื่อการรวมเข้าและรวมถึงการกีดกันออกด้วย สำหรับ ไอวา อ่อง แล้ว การยกเว้นไม่ใช่แค่การทำให้เป็นบุคคลที่กีดกันออกซึ่งถูกปฏิเสธการปกป้องเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการตัดสินใจเชิงบวก (ยอมรับ) เพื่อรวมประชากรที่ถูกคัดสรรแล้วเข้าไว้ และแนวทางเชิงคุณค่าร่วมกับการปฏิรูปเสรีนิยมใหม่ (Ong, 2006, pp. 5–7) ดังนั้นยุทธศาสตร์เสรีนิยมใหม่ได้สร้างการรวมเข้า (Inclusion) ในรูปแบบใหม่ คือ การกำหนดบุคคลพลเมือง (Citizen-subjects) และสร้างพื้นที่ใหม่ที่พึงพอใจกับผลประโยชน์ทางการเมืองและการได้รับผลในเชิงเศรษฐกิจเป็นสำคัญ (Bigo, 2007, p. 13) นี่คือนสิ่งที่ ไอวา อ่อง เรียกว่า ‘องค์อธิปัตย์ที่แตกย่อยหรือหลากหลาย’ (Graduated or Variegated Sovereignty) (Ong, 1999, 2000) ที่รัฐจัดตั้งขึ้นอย่างยืดหยุ่น และเปลี่ยนข้อคำนึงหลักของมันจากรัฐ-ชาติไปสู่พื้นที่และพลเมืองที่หลากหลาย (Anusorn, 2010, pp. 312–313) ในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การจัดพื้นที่เทคโนโลยีได้สร้างพื้นที่พิเศษ

ขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของการควบคุมกลุ่มคนในความสัมพันธ์กับพลังทางการตลาด⁴

จากพื้นฐานความคิดของ ไอวา อ่อง เรื่ององค์อธิปัตย์ที่แตกย่อย ความพยายามที่จะเปลี่ยนรูปและปลดปล่อยพื้นที่ชายแดนสาละวินผ่านการผนวกเข้าในระดับภูมิภาค ทำให้เข้าใจได้ในแง่ที่ว่ารัฐบาลพม่าและไทยเป็นสัญญาณที่ยืดหยุ่น พวกเขา ควบคู่กับบรรษัทข้ามชาติในฐานะที่เป็นพวกพ้องของเขา ตอบสนองต่อตลาดทุนโดยการร่วมมือกับองค์การเหนือรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย เพื่อพัฒนาโครงการอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS Programmes) (Asian Development Bank, 2009) เช่น โครงข่ายพลังงานอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS Power Grid) ที่โครงการก่อสร้างเขื่อนสาละวินถูกเสนอขึ้นนั้นเกี่ยวข้องด้วย (Wong, 2003; International Rivers, 2009; Shining Som, 2009)

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าพรมแดนทางการเมือง สำหรับ ไอวา อ่อง แล้วมีอาณาเขตชัดเจน หรือความเป็นอาณาเขตที่แน่นอนตายตัว (Fixed Territoriality) (Ong, 2006, p. 20) ไอวา อ่อง เน้นองค์ประกอบข้ามชาติซึ่งตัดข้ามพรมแดนทางการเมืองโดยมุ่งที่ทุนนิยมข้ามชาติ ในแง่นี้ข้อพิพาทเชิงอาณาเขตที่เป็นประเด็นจากความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ซึ่งกลุ่มที่มีอำนาจรุกล้ำเข้าไปยึดครองพื้นที่ของกลุ่มที่ไร้อำนาจ เหมือนอย่างกับกรณีพม่าและกะเหรี่ยงในรัฐกะเหรี่ยง (Rajah, 1990; Keyes, 1994; Bryant,

⁴ ไอวา อ่อง (Ong, 2006) ได้เชื่อมโยงแนวคิดการยกเว้นและเสรีนิยมใหม่เข้าด้วยกัน โดยการถกเถียงว่า รัฐอาเซียนสร้างรูปแบบของการลงทุนเชิงชีว-การเมืองที่แตกต่างในพลเมืองที่แตกต่างกัน เพื่อรักษาการแข่งขันระดับโลกเอาไว้ โดยให้อภิสิทธิ์กับเพศสภาพหนึ่งและรูปแบบของทักษะ พรสวรรค์ และชาติพันธุ์สัมพันธ์หนึ่งเหนือคนอื่น ๆ การลงทุนเชิงชีว-การเมืองที่ไม่เท่าเทียมนี้ก่อผลต่อการกระจายการบริการ การดูแล และการปกป้องที่ไม่เท่าเทียม ขณะที่บางคนได้รับสิทธิและทรัพยากร แต่คนอื่น ๆ ถูกปฏิเสธทั้งหมด (Ong, 1999, p. 217; Ong, 2006)

1996; Pinkaew, 2008) จึงไม่ใช่เป็นประเด็นของไควอา อ่อง (Ong, 1999, 2006) กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความคลุมเครือของชายแดน⁵ ไม่ได้เป็นบริบทของข้ามชาติศึกษา (Ong, 2006) แม้ว่าแนวคิดของไควอา อ่อง ในเรื่ององค์อธิปัตย์ที่แตกแยกย่อยช่วยสร้างความเข้าใจปฏิสัมพันธ์รัฐ-โลก แต่ไควอา อ่อง กลับไม่ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดนี้เพื่อศึกษาในบริบทของอาณาเขตรัฐ-ชาติที่ไม่ชัดเจน หรือความคลุมเครือของชายแดนและอำนาจรัฐ หรือความรุนแรงทางการเมืองของสงคราม (Gregory, 2007) ทว่าภายใต้สถานการณ์เหล่านั้น อำนาจเหนือชีวิตของรัฐทำงานได้อย่างดีเยี่ยม

กล่าวโดยสรุป การศึกษาขององค์อธิปัตย์รัฐมีอยู่สองด้าน ด้านหนึ่งคือ แนวภูมิศาสตร์ของความรุนแรงศึกษาที่คำนึงถึงปัญหาของอำนาจเหนือชีวิตของรัฐ แต่ไม่ได้จัดการกับหรือมีความสัมพันธ์กับทุนนิยมข้ามชาติ (Gregory & Pred, editors, 2007) กลุ่มนี้มองสภาวะยกเว้นแยกออกจากเสรีนิยมใหม่ ส่วนอีกด้านหนึ่งคือ การศึกษาปฏิสัมพันธ์รัฐ-ทุนนิยมข้ามชาติของ ไควอา อ่อง ที่ไม่ได้เพ่งพินิจถึงชายแดนแบบคลุมเครือในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและความรุนแรง ส่วนทางเลือกแบบผู้เขียนเสนอคือ คำนึงถึงอำนาจเหนือชีวิตของรัฐในความสัมพันธ์กับทุนนิยมข้ามชาติในความคลุมเครือของพื้นที่ชายแดน ในเมื่อสภาวะยกเว้นและเสรีนิยมใหม่เป็นคู่แข่งกันตามแนวพื้นที่ชายแดนสาละวิน กระบวนการเปลี่ยนแม่น้ำสาละวินให้เป็นสินค้าก็ทำงานผ่านกระบวนการของความรุนแรงรัฐ และความรุนแรงรัฐจึงเป็นพื้นฐานเพื่อการขยายตัวของทุนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ดังนั้นกิจกรรมการก่อสร้างเขื่อนสาละวินไม่ได้มีความหมายเพียงแค่เป็นโครงการทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงโครงการ

⁵ นักภูมิศาสตร์ทำความเข้าใจชายแดน (Frontier) ด้วยมโนทัศน์เชิงสัมพัทธ์ (Curry & Koczberski, 2009) ชายแดนถูกมองในฐานะพื้นที่ของวิถีการพัฒนาหลากหลาย (Fold & Hirsch, 2009, p. 95) ในฐานะพื้นที่ของการเปลี่ยนผ่านทุนนิยม (Barney, 2009), ในฐานะพื้นที่เปลี่ยนผ่านซึ่งสะท้อนพลวัตของการเปลี่ยนรูปทางสังคมและเชิงพื้นที่ในบริบทของการไหลเวียนทุน (Hirsch, 2009) สำหรับงานเขียนชิ้นนี้ ชายแดน หมายถึง พื้นที่ของวิถีการพัฒนาหลากหลายที่ผู้กระทำกรต่าง ๆ เกี่ยวข้อง

ทางด้านการเมืองของรัฐ ที่ผลิตสร้างผ่านเทคโนโลยีความรุนแรง (Violent Technologies) และคนชายแดนผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความกลัว อันตราย และความรุนแรงทางทหารก็ได้กลายเป็นคนที่มี 'ชีวิตเปลือยเปล่า' เนื่องจากการกดปราบของรัฐและการฉกฉวยทรัพยากรท้องถิ่น ในสถานการณ์เช่นนี้ คนชายแดนที่มีชีวิตเปลือยเปล่าแทบจะไม่สามารถต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดได้

ความรุนแรงทางทหาร ณ เขตพื้นที่พรมแดน

ในความตึงเครียดระหว่างชาติ รัฐ และพลเมืองของรัฐ บ่อยครั้งปรากฏในรูปแบบของการเมืองชาติพันธุ์ (Ethnic Politics) และความขัดแย้ง ซึ่งบ่อยครั้งชนกลุ่มน้อยปฏิเสธที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างรัฐ-ชาติที่พวกเขาสังกัดอยู่ ประเด็นนี้ กรณีย์พม่าเป็นตัวอย่งที่ดี ซึ่งผลลัพธ์ก็คือ เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมชาติพันธุ์ (Ethno-nationalist Movement) ขึ้นต่อต้านโครงการของการสร้างรัฐ-ชาติที่เกิดขึ้นที่นั่น ณ ภูมิภาคชายแดนของพม่า (Keyes, 1994; Pinkaew, 2008; Rajah, 1990) เป็นโครงการที่ถูกต่อต้านและไม่สมบูรณ์แบบมาเป็นเวลานาน ดังนั้นภูมิภาคชายแดนของพม่าเสนอภาพตัวแทนโครงการรัฐที่ยังจัดตั้งไม่มั่นคง ทั้งในแง่ของการสร้างพรมแดนและลักษณะของตัวพรมแดนเอง ได้สะท้อนถึงความคลุมเครือของชายแดนกับผลลัพธ์ที่พื้นที่ชายแดนสาละวินเป็นข้อยกเว้นที่สถานการณ์ไม่เรียบง่ายอย่างกับการขีด "เส้นพรมแดนแบ่งแยกและเชื่อมต่อรัฐ" (Donnan & Wilson, 1999, pp. 15-16)

ยิ่งไปกว่านั้น ภูมิภาคชายแดนของพม่าเป็นเขตพื้นที่คลุมเครือของวิถีการพัฒนาหลากหลาย (Multifaceted Development Trajectories) (Fold & Hirsch, 2009) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการขยายแก่นทางการเมืองในขั้นตอนของการสถาปนารัฐและการหวนคืนการเคลื่อนไหวชาตินิยมชาติพันธุ์ต่อการก่อรูปของรัฐ-ชาติพม่าและแผนการพัฒนาชาติ ดังนั้น ด้านหนึ่งพื้นที่ชายแดนสาละวินจึงกลายเป็นโซนแห่งสงครามระหว่างชนกลุ่มน้อยและรัฐบาลทหารพม่า ส่วนอีกด้านหนึ่ง ปัจจุบันนี้พื้นที่

ชายแดนสาละวินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายพลังงานอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกำลังกลายเป็นแหล่งสำหรับการผลิตไฟฟ้าราคาถูกเพื่อประเทศไทยและรวมทั้งภูมิภาค กล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ปฏิบัติการของการเปลี่ยนทรัพยากรสาละวิน ทั้งแม่น้ำและป่าไม้ให้เป็นสินค้าภายใต้สภาวะยกเว้น ได้กระตุ้นการเพิ่มกองกำลังทหาร (Militarization) และความขัดแย้งที่ผู้คนถูกคุกคามตามแนวพื้นที่ชายแดนสาละวิน

ในบทความนี้ ผู้เขียนต้องการที่จะอภิปรายกรณีของการระเบิดที่เกิดขึ้น ณ พื้นที่ชายแดนสาละวิน ซึ่งความตายนี้น่าจะสัมพันธ์กับอำนาจเหนือชีวิตของรัฐไทยและพม่า ผ่านเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเรียกว่า 'ความตายของเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า จากอาวุธสงคราม' เกิดขึ้นบริเวณห้วยงานเขื่อนฮัตจีที่ตั้งขึ้นในเขตสงคราม และเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเรียกว่า 'ส่งเขากลับ' ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารพม่าได้เหยียบกับระเบิดตรงบริเวณริมฝั่งแม่น้ำสาละวินด้านหน้าของค่ายทหารพม่าเอง

1. ความตายของเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า จากอาวุธสงคราม

ความก้าวหน้าแห่งชาติคือตรรกเบื้องหลังของการพัฒนา และพลังขับเคลื่อนของการพัฒนาได้ผลักดันให้สถาบัน เช่น กฟผ. และบริษัทข้ามชาติต่างๆ ดำเนินโครงการพัฒนาพลังงาน แม้ว่ากำลังเผชิญกับความเสถียรภาพที่ต่ำลงก็ตามที่ ซึ่งความพยายามในการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้าบนแม่น้ำสาละวินนำไปสู่ความเสียหายและสูญเสียชีวิตของผู้คนด้วยเช่นกัน เขื่อนฮัตจีคือหนึ่งในเป้าหมายลำดับต้นๆ ของโครงการที่ถูกบรรจุไว้ในแผนดำเนินการก่อสร้างเขื่อนสาละวิน โดย กฟผ. และบริษัทในจีนและพม่าที่สนใจจะเข้าร่วมลงทุน เนื่องจากห้วยงานเขื่อนอยู่ในเขตสู้รบ ดังนั้นจำเป็นที่ทหารรัฐบาลพม่าต้องเข้ายึดและควบคุมพื้นที่แทนกองกำลังชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นที่เกิดความรุนแรงจากการปะทะสู้รบ

ในปี พ.ศ.2539 รัฐบาลทหารพม่าลงนามบันทึกความเข้าใจ (MoU) กับรัฐบาลไทย เพื่อที่จะส่งขายไฟฟ้าจำนวน 1,500 เมกกะวัตต์ ให้กับไทยในปี พ.ศ.2550 โดยตกลงร่วมกันว่าจะลงทุนในการก่อสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้าจำนวน 5 โครงการในปี

พ.ศ.2547 และในปีถัดมา มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันของรัฐมนตรีด้านพลังงานของทั้งสองประเทศ เพื่อพัฒนาโครงการเขื่อน 5 แห่งในลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำตะนาวศรี ซึ่งได้แก่ เขื่อนท่าช้าง หรือเขื่อนมายตง, เขื่อนยวาทิต ในเขตรัฐฉาน ตอนใต้, เขื่อนเว่ยจี, เขื่อนดาร์กวิน และเขื่อนฮัตจี ซึ่งบริเวณก่อสร้างอยู่ห่างจากชายแดนไทย-พม่า จากจุดที่แม่น้ำเมยไหลไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน ในเขตรัฐกะเหรี่ยงและตะนาวศรี (Agence France Presse, 2007; Apinya, 2007; TERRA, 2006; Tunya, 2007)

ต้นปี พ.ศ. 2549 กฟผ. เริ่มสำรวจที่ตั้งเขื่อนฮัตจีในเขตประเทศพม่า ต่อจากนั้น รายงานการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นของโครงการเขื่อนฮัตจี ได้แล้วเสร็จในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน ก่อนหน้านี้ พื้นที่บริเวณนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของสหพันธ์แห่งชาติกะเหรี่ยง (เคเอ็นยู) (Karen National Union: KNU) ในรัฐกะเหรี่ยง แต่พื้นที่นี้ถูกยึดไปโดยกองทัพทหารพม่าและกองกำลังพันธมิตรกะเหรี่ยงพุทธ (ดีเคบีเอ) (Democratic Karen Benevolent Army: DKBA)⁶ กลุ่มเฝ้าระวังแม่น้ำกะเหรี่ยง (Karen Rivers Watch) รายงานว่า สุสานทหาร 6 แห่งของกองทัพพม่า และดีเคบีเอถูกตั้งขึ้นตามแนวชายแดนไทย-พม่าจากหมู่บ้านไทยไปถึงห้วงงานเขื่อนฮัตจีที่หมู่บ้านกามังในพม่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 (Arthit, 2008) อย่างไรก็ตาม ทีมประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการว่าจ้างโดย กฟผ. เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2549 ให้ดำเนินงานจัดทำรายงานผลกระทบทาง

⁶ DKBA แยกตัวออกจาก KNU ไปเข้าข้างกองทัพพม่าในปี พ.ศ.2537 และ DKBA ลงนามในสัญญาหยุดยิงกับรัฐบาลทหารพม่า ภายใต้สัญญาหยุดยิง กองกำลังชาติพันธุ์ เช่น มอญ มีอำนาจควบคุมพื้นที่และการสัมปทานทางเศรษฐกิจต่างๆ อย่างจำกัด การก่อสร้างท่อส่งแก๊ส ยาดานาเกิดขึ้นได้ก็ด้วยเงื่อนไขของสัญญาหยุดยิงระหว่างกองทัพต่อต้านมอญและระบอบทหารพม่า นั่นเอง (Karen Rivers Watch, 2004, pp. 9-10)

สิ่งแวดล้อมเขื่อนฮัตจี ไม่สามารถเข้าพื้นที่ตามแนวแม่น้ำที่จะถูกน้ำท่วมในเขตควบคุมของเขื่อนยิวราวครั้งหนึ่งได้ (Salween Watch Coalition, 2007)

พนักงาน กฟผ. ที่ทำการสำรวจบริเวณหัวงานเขื่อนฮัตจีในเขตสงครามของพม่าก็ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง พนักงาน 2 คน ถูกสังหารในสองเหตุการณ์ใกล้หัวงานเขื่อนในปี พ.ศ.2549 และ 2550 ด้วยกับระเบิดและการปะทะอาวุธสงคราม (Salween Watch Coalition, 2011) ซึ่งเป็นครั้งแรกที่นักสร้างเขื่อนชาวไทยเสียชีวิต (Pianporn, 2007) ทีมงาน กฟผ. วิศวกรและคนงานต้องเผชิญกับภัยอันตรายและความโหดร้ายของสงคราม กลุ่มพักค้างคืนในเมืองพะอันทันที่ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำสาละวินและเดินทางไปหัวงานเขื่อนในช่วงกลางวันเพื่อวัดระดับน้ำในช่วงฤดูฝน (Kom Chad Luek, 2007; Salween Watch Coalition, 2007) นักธรณีวิทยาเสียชีวิตเมื่อเขาเหยียบกับระเบิด ใกล้กับหัวงานเขื่อนในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2549 (Supamart, 2007)

ต่อมาพนักงาน กฟผ. ได้เสียชีวิตในแคมป์ที่พักคนงานก่อสร้างเขื่อน ส่วนทหารคุ้มกันของพม่าก็ได้ยิงตอบโต้กลับจากฝ่ายตรงข้าม (The Nation, 2007) วิศวกรอายุ 55 ปี จากจังหวัดแพร่ เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ เขาถูกสะเก็ดระเบิด ศพของเขาถูกนำกลับบ้านเกิดในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ เนื่องจากเหตุการณ์ระเบิดทั้งสองครั้งในพื้นที่ก่อสร้างเขื่อน รัฐบาลพม่าจึงส่งกองกำลังทหารเข้ามาเพิ่มในพื้นที่ชายแดนเพื่อรักษาความปลอดภัยบริเวณจุดสร้างเขื่อนเนื่องจากกลัวความไม่ปลอดภัยของพนักงาน (The Nation, 2007; Pianporn, 2007; Tunya, 2007) คนงานรายหนึ่งกล่าวว่า “พื้นที่ที่จะก่อสร้างเขื่อนเป็นเขตสงคราม ถ้าเหตุการณ์ยังไม่สงบอยู่เช่นนี้ คงไม่มีพนักงาน กฟผ. คนใดกล้ากลับไปอีกแล้ว” คนงานไทยที่เหลือที่หัวงานเขื่อนก็ถูกส่งตัวกลับบ้านของตนเอง (Kom Chad Luek, 2007)

เนื่องจากเหตุการณ์เสียชีวิตของเจ้าหน้าที่ กฟผ. งานก่อสร้างเขื่อนฮัตจีที่กำหนดว่าจะเริ่มต้นในปี พ.ศ.2551 ต้องเลื่อนออกไปจนกว่ารัฐบาลทหารพม่าจะสามารถรับประกันในเรื่องความปลอดภัยได้เสียก่อน (Bangkok Post, 2007; Tunya, 2007)

ตั้งแต่เกิดเหตุครั้งนี้ ส่วนการไฟฟ้า ไม่ส่งคนงานไปที่ห้วงงานเขื่อนอีก ด้วยเหตุผลเรื่องความปลอดภัย ผู้ว่าการ กฟผ. ได้เรียกร้องมาตรการความปลอดภัยในพื้นที่ให้มีเพิ่มขึ้น แต่กำลังทหารพม่าก็เข้าไปยังพื้นที่เพิ่มมากขึ้นและเร่งรัดความขัดแย้งและการละเมิดรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ด้วย (Salween Watch Coalition, 2011) เจ้าหน้าที่การไฟฟ้ากล่าวว่า การตัดสินใจในเรื่องการเดินหน้าเขื่อนฮัตจีจะมีขึ้น เมื่อผู้ว่า กฟผ. คนใหม่เข้ามารับตำแหน่งแล้ว (Tunya, 2007)

กลุ่มจับตาสาละวินซึ่งเป็นกลุ่มอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ยืนยันว่า กฟผ. ต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงชีวิตของเจ้าหน้าที่ทั้งสอง (Supamart, 2007) ยิ่งกว่านั้นองค์กรพัฒนาเอกชนไทยเรียกรัฐบาลให้คำนึงถึงต้นทุนมนุษย์ โดยกล่าวว่า ผลลัพธ์การเสียชีวิตเป็นผลของการเลือกของ กฟผ. เพื่อที่จะสร้างเขื่อนในเขตสงคราม โดยไม่ใส่ใจคำร้องขอจากองค์กรภาคประชาสังคม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ความจริงแล้ว เขื่อนสาละวินถูกใช้โดยรัฐบาลทหารพม่าในนามสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (The State Peace and Development Council: SPDC) ในฐานะที่เป็นอาวุธอีกอย่างหนึ่งในสงครามต่อต้านผู้ที่ต่อต้านรัฐบาล และจะรู้หรือไม่รู้จักตาม กฟผ. และคนไทยเองก็จะรู้สึกสนับสนุนโครงการเขื่อนเหล่านี้ที่ก่อหายนะทางสังคมและสภาพแวดล้อม (Pianporn, 2007)

อย่างไรก็ตาม วิศวกรสร้างเขื่อนกำลังดำเนินการสำรวจพื้นที่สำหรับโครงการเขื่อนฮัตจีอย่างต่อเนื่อง การสำรวจเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ตามที่กองทัพพม่าสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ กลุ่มจับตาสาละวินได้โพสต์ว่า ระหว่างวันที่ 3-13 มีนาคม 2553 บริษัท ไฮโดรโซน่าของนานฮัตจี พีเอ็มไอ, บริษัท ซิโนไฮโดร อินเตอร์เนชันแนล เอ็นจีเนียริง จำกัด, บริษัท ซิโนไฮโดร ฟาวเดชั่น เอ็นจีเนียริง จำกัด, กฟผ. และบริษัท เบอริมา ไอจีอี จำกัด ได้ร่วมกันสำรวจสภาพทางธรณีของพื้นที่ตั้งเขื่อน ขุดสำรวจหินและค้นหาเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ (Salween Watch Coalition, 2010)

หลายปีที่ผ่านมา โครงการสร้างเขื่อนสาละวิน ได้กระตุ้นสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างกองทัพพม่า และกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่างๆ อย่างไม่หยุดหย่อน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณโดยรอบของโครงการก่อสร้างเขื่อนสาละวินได้กลายเป็นพื้นที่แห่งความขัดแย้งรุนแรงและสมรภูมิรบ ซึ่งเกิดการปะทะกันหลายครั้งจนชาวบ้านจำนวนมากต้องอพยพภัยจากการสู้รบเข้ามาฝั่งประเทศไทย (Thaipublica, 2016; Karen News, 2014, 2016) ทั้งนี้หลังการเลือกตั้งเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2553 เป็นต้นมา การสู้รบเกิดขึ้นอย่างหนักในหลายพื้นที่ ทั้งในรัฐกะเหรี่ยง รัฐกะเหรี่ยง และรัฐฉาน ซึ่งยังไม่นับรวมการสู้รบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในรัฐคะฉิ่นอีกด้วย (Free Ranger Burma, 2016) พื้นที่สู้รบเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับแผนการสร้างเขื่อนตามลำน้ำสาละวินทั้งสิ้น กลุ่มสาละวินวอชต์ (Salween Watch) ระบุว่า เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2554 กองทัพพม่าได้ละเมิดสัญญาหยุดยิงที่มีมานานถึง 22 ปี กับกองทัพรัฐฉานภาคเหนือ (Shan State Army-North -SSA-N) และได้เคลื่อนกำลังพล 3,500 นาย เข้าโจมตีอย่างหนักที่ภาคกลางของรัฐฉาน มีการระดมยิงปืนใหญ่ใส่เป้าหมายพลเรือน การรุมข่มขืน และการสู้รบยังได้แพร่กระจายไปยังตอนเหนือของรัฐฉาน ในบริเวณที่ติดต่อกับพื้นที่โครงการสร้างเขื่อนสาละวินสองแห่ง คือ เขื่อนท่าซาง และเขื่อนสาละวินตอนบน (Prachatai, 2011)

สถานการณ์ในพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนฮัตจี เกิดการปะทะหลายครั้ง ปฏิบัติการและโจมตีเกิดขึ้นในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2557 และต่อเนื่องมาในปี พ.ศ.2558 ซึ่งในช่วงเมษายน-พฤษภาคม เกิดการปะทะไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง ทำให้ชาวบ้านหนีภัยการสู้รบข้ามแม่น้ำเมยมายังบ้านแม่ตะวอ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กว่า 300 คน กลุ่มสิ่งแวดล้อมกะเหรี่ยง รายงานว่า ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม 2558 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่กองกำลังกะเหรี่ยงเคเอ็นยู กองพล 5 เขตมือตรอ รัฐกะเหรี่ยงว่า ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน กองกำลังฝ่ายรัฐบาลพม่า 4 กองพัน ซึ่งประกอบด้วย กองกำลังป้องกันชายแดน (Border Guard Forces) กองพัน 1013 และ 1014 สนธิกำลังกับกองพัน

เคลื่อนที่เร็วของกองทัพพม่า (Burma Army Light Infantry Battalion) กองพัน 210 กับ 205 พยายามเข้าควบคุมพื้นที่ โดยปฏิบัติการโจมตีพื้นที่ตำบลแม่ปรี และตำบลที่ตะดอท่า ในพื้นที่อำเภอปือโล่ เขตมื่อตรอ จึงเกิดการปะทะกับกองกำลังเคเอ็นยู ส่งผลให้เคเอ็นยูต้องสูญเสียพื้นที่ควบคุมบางส่วน ปฏิบัติการของกองกำลังฝ่ายรัฐบาลพม่าส่งผลให้ผู้นำชุมชนหลายคนถูกไล่ออกจากหมู่บ้าน มีการจับกุมชาวบ้านในพื้นที่ได้ และกำนันตำบลที่ตะดอท่าถูกสังหารเสียชีวิต รวมถึงมีการปิดด่านริมน้ำสาละวิน ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ไม่สามารถเดินทางไปมายังเขตเมืองได้ (Thaipublica, 2016)

ทำนองเดียวกัน กลุ่มสิ่งแวดล้อมคะเรนนี่ รายงานว่า มีการสัมปทานทำไม้อย่างมหาศาลในพื้นที่รอบเขื่อนยวาทิต มีการรับถนจากलयก่อ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐคะเรนนี่ สุเมืองบอเลอเค และยวาทิต หมู่บ้านรอบๆ เขื่อนยวาทิต ได้อพยพหนีภัยสงครามออกจากพื้นที่ไปกว่าสี่ปีแล้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ลี้ภัยที่อาศัยตามค่ายพักพิงชั่วคราวแนวชายแดน โดยเฉพาะที่ อำเภอเมือง และอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวบ้านอาศัยอยู่รอบๆ ยวาทิต อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (Internally Displaced Persons) ชาวบ้านกลุ่มนี้ต้องหนีไปซ่อนตัวในช่วงที่มีการสู้รบ เขื่อนยวาทิตมีการสำรวจโดยทีมจีน-พม่า เพื่อเตรียมก่อสร้างอย่างจริงจังในช่วงปี พ.ศ.2553 มีรายงานว่าการซ้อมโจมตีรถของคณะสำรวจที่ใกล้เมืองพวูไซในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้มีวิศวกรชาวจีนเสียชีวิต 3 ราย (Thaipublica, 2016)

ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจุบันสถานการณ์ก็ยังไม่กระเตื้องขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ปะทะอย่างหนักครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในช่วงกลางเดือนกันยายน 2559 ระหว่างกองทัพพม่า ซึ่งเป็นกองกำลังป้องกันชายแดน และกองกำลังกะเหรี่ยงดีเคบีเอ ในพื้นที่ของรัฐกะเหรี่ยง เขตแม่ตะวอ ตรงข้ามแม่น้ำเมย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ทั้งนี้กองทัพพม่าต้องการขยายพื้นที่ควบคุมโดยรอบการก่อสร้างเขื่อนให้อยู่ในอำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งโครงการก่อสร้างเขื่อนฮัตจีได้ถูกชะลอมานาน การปะทะครั้งนี้ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่

ขัดแย้งต้องอพยพหนีภัยสงคราม ข้ามพรมแดนเข้ามาในฝั่งไทยจำนวนกว่า 5,000 คน (Karen News, 2016)

ดังนั้น ณ เวลานี้ เชื้อนฮัตจีกำลังจะถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ความขัดแย้งระหว่าง เคเอ็นยูและกองทัพพม่า และความรุนแรงก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ เท่าที่ผู้เขียนทราบ ความตายของเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า จากอาวุธสงครามบ่งบอกถึงความขัดแย้งระหว่างอำนาจเหนือชีวิตของรัฐและอำนาจเหนือชีวิตของกองกำลังชาติพันธุ์ติดอาวุธ และนำไปสู่ความรุนแรงซึ่งเกี่ยวพันกับทุกๆ คน รวมถึงนายทหารบนสองฝั่งของพรมแดน กลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ และพลเรือน ความตายของเจ้าหน้าที่ กฟผ. ในฐานะที่เป็นพลเรือนไทย สะท้อนถึงการพัฒนาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติไทยและพม่าที่แผ่ไปด้วยความรุนแรง พลเรือนเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อของการสร้างเชื้อนเพื่อความมั่นคงทางพลังงานของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ด้านฝั่งทหารพม่า พวกเขารับผิดชอบต่อรักษาความสงบให้แก่การสร้างเชื้อนในเขตพื้นที่ขัดแย้ง ในทางกลับกัน กลุ่มติดอาวุธกะเหรี่ยงก็พยายามที่จะปกป้องแผ่นดินและประชาชนของพวกเขา แม้ว่าทหารพม่าไทยจะรับผิดชอบต่อสอดส่องและพิทักษ์ชายแดนไทย แต่พวกเขาก็ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้โดยตรง เพราะเหตุการณ์เกิดขึ้นนอกอาณาเขตไทย เหตุการณ์ที่จะอธิบายต่อไปเกี่ยวข้องกับทหารพม่าไทย

2. ส่งเขากลับ: ความตายอย่างทุกซ์ทรมานของทหารพม่า

ผู้เขียนได้ยินเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้จากนายสมัย (นามสมมติ) ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาชุมชน ผู้เขียนได้ตัดสินใจเก็บข้อมูลกรณี และก็ขอให้นายสมัยพาผู้เขียนไปหมู่บ้านเพื่อสอบถามชาวบ้าน นายสมัยได้ขับมอเตอร์ไซด์พาผู้เขียนซ้อนท้ายเข้าไปยังหมู่บ้าน จากฝั่งไทยผู้เขียนได้ถ่ายรูปแบบบริเวณที่เกิดเหตุการณ์ทหารพม่าเหยียบกับระเบิดที่ฝั่งตรงข้าม หลังจากนั้นนายสมัยและผู้เขียนได้พบกับนายอำนวย (นามสมมติ) ผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านตอนที่เกิดเหตุ นายอำนวยกล่าวว่าเขาได้ยินเสียงระเบิดตอนเช้า มีทหารพม่าคนหนึ่งนอนร้องครวญครางอยู่ ทหารพม่าไทยได้นำ

เรือเร็วข้ามฝั่งไปยังจุดเกิดเหตุฝั่งพม่าเพื่อที่จะช่วยเหลือเขา แม้ว่าจะไม่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากทหารพม่าก็ตาม อย่างไรก็ตามก็ดีที่ทหารพม่าไทยที่ไม่สามารถนำตัวผู้บาดเจ็บข้ามฝั่งแม่น้ำเพื่อนำส่งสถานือนามัยในหมู่บ้านได้ทันที เพราะพวกเขาต้องรอคำสั่งอนุญาตจากทหารพม่ายศนายพันที่อยู่อีกค่ายหนึ่งจนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปจนถึงเที่ยงวัน

เมื่อเรือกลับข้ามฝั่งมาฝั่งไทย คนงานหาบของได้ช่วยกันหิ้วทหารพม่าที่บาดเจ็บขึ้นจากเรือแล้วส่งเขาไปสถานือนามัย นายอำนวยการอธิบายว่าอาการของเขาหนักมาก ขาขาดและใบหน้าซีดขาว “หน้านี้ดูไม่จี๊ดเลย...จำไม่ได้เลย อาการหนักขนาดที่ว่าถ้าอยู่ที่นี้ก็ไม่รอด” เขาได้รับการปฐมพยาบาลที่อนามัยในหมู่บ้าน แล้วถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลแม่สะเรียงในอำเภอแม่สะเรียง แล้วก็ถูกส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลที่ตัวเมืองเชียงใหม่ในวันเดียวกันนั่นเอง

หลังกลับจากหมู่บ้าน ผู้เขียนพยายามที่จะเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับทหารที่โรงพยาบาลผ่านคนที่ผู้เขียนติดต่อด้วยในเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามก็ดีที่ผู้เขียนทราบว่าค่อนข้างยากเพราะผู้เขียนไม่ทราบรายละเอียดของเขา รู้แต่เพียงวันที่เขาถูกส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเท่านั้นเอง ด้วยความหวังที่น้อยนิด ผู้เขียนถามเพื่อนคนหนึ่งซึ่งทำงานในโรงพยาบาลว่าเธอสามารถถามใครบางคนได้ไหมเกี่ยวกับกรณีนี้ ผลก็คือเธอได้สอบถามกับพยาบาลและก็โชคดีสามารถให้รายงานโรงพยาบาลแก่ผู้เขียน โดยที่ไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับศัพท์แสลงทางการแพทย์ในรายงาน ผู้เขียนขอเธอช่วยอธิบายกรณีนี้ให้ฟัง

บัตรผู้ป่วยในรายงานว่าทหารเหยียบกับระเบิดเมื่อเวลา 6 นาฬิกาของวันที่ 24 ธันวาคม 2551 จากนั้นก็ถูกส่งไปสถานือนามัยหมู่บ้านบ่อนเบี้ยหลวงตอนเที่ยงโดยทหารพม่าของไทย (ภายใต้การควบคุมของกรมทหารพม่าที่ 36) หลังจากนั้นเขาถูกส่งตัวต่อไปโรงพยาบาลแม่สะเรียง ต่อมาถูกส่งตัวต่อไปโรงพยาบาลในตัวเมืองเชียงใหม่และเข้ารับการรักษาตัวที่ห้องฉุกเฉินเมื่อเวลา 18.50 น. เขาชื่อ นายสุตุนมิน

(นามสมมติ) และเขาอายุ 31 ปีเมื่อตอนเกิดเหตุ ศัลยแพทย์วินิจฉัยว่าเขามีแผลฉีกขาดรวมทั้งบาดแผลที่ใบหน้า อาการบาดเจ็บทั้งขาขวาขาดใต้เข่าลงไป กระฉกตาซ้ายแตก ตั้งจมูกแตก แผลเปิดหลายจุดที่มือขวาและนิ้วกลาง

เนื่องจากอาการสาหัสเหล่านี้ เขาถูกส่งเข้ารับการรักษาเพื่อผ่าตัดและดูแลที่ศูนย์ผู้ป่วยอาการสาหัส (Trauma Center) โดยทีมแพทย์อายุรเวช แพทย์กระดูก และแพทย์ศัลยกรรมพลาสติก

แม้ว่าชีวิตเขาจะปลอดภัย แต่ขั้นตอนการรักษาก็ถูกขัดถูกรบกวน เมื่อทหารพรานไทยต้องการที่จะส่งตัวเขากลับพม่า บางทีอาจเป็นเพราะคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ระดับที่สูงกว่าซึ่งปรารถนาที่จะเร่งหรือรวบรัดขั้นตอนการรักษา ทีมรักษาผู้ป่วยอาการสาหัสก็ไม่เห็นด้วยกับทหารพรานไทย เห็นแย้งว่าผู้ป่วยควรได้รับการดูแลรักษาต่อเนื่องที่โรงพยาบาล ทีมแพทย์พยายามที่จะโน้มน้าวทหารพรานเพื่อให้เปลี่ยนใจ แต่ไม่เป็นผล และสุดท้ายทหารนำผู้ป่วยกลับไปพม่าในคืนนั้นทันทีหลังการผ่าตัดตามรายละเอียดข้างต้นเสร็จสิ้น ในบัตรผู้ป่วยรายงานว่าเขาถูกจำหน่ายชื่อออกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2551 เพราะปฏิเสธการรักษาพยาบาล โดยนายสิบทหารชั้นประทวนสองนายได้ลงนามในเอกสารปฏิเสธการรักษา รวมทั้งจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินสดจำนวน 70,933 บาท

ผู้เขียนสงสัยและไม่อาจคาดเดาได้ว่าเงินจำนวนดังกล่าวมาจากฝ่ายกองทัพไทยหรือพม่ากันแน่ นั่นอาจจะเป็นประเด็นความลับทางราชการก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามอาจบ่งบอกว่าบางทีมีความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยและพม่า ผู้ป่วยไม่ใช่คนไทย ไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่ารักษาพยาบาลจากรัฐบาลไทย เขาจะต้องจ่ายด้วยตนเองว่าเขาจะสามารถที่จะได้รับการรักษาฟรีได้โดยผ่านระบบสังคมสงเคราะห์ แต่ทหารพรานต้องการส่งเขากลับพม่าให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ดังนั้นทหารจึงตัดสินใจไม่ใช้บริการของระบบสังคมสงเคราะห์ แม้ว่าเขาสามารถกระทำได้ กรณีนี้ทหารไทยตัดสินใจว่าเนื่องจากผู้ป่วยไม่ยินยอมรับการรักษา เขาต้องการที่จะกลับ โดยปกติต้องเป็นการ

ตัดสินใจของญาติแทนว่าจะยินยอมหรือไม่ยินยอมรับการรักษา แต่ทหารพรานทั้งสองไม่ใช่ญาติของเขา เขามีสิทธิที่จะตัดสินใจแทนหรือไม่ เพื่อนของผู้เขียนอธิบายกระบวนการจนจำหน้าที่ออกออก “ทหารที่ลงนามในเอกสารปฏิเสธการรักษารู้ว่าเขาจะต้องรับผิดชอบ ถ้าเกิดอะไรขึ้น ดังนั้นเขาก็เอาสถานภาพเจ้าหน้าที่ทหารเป็นประกันต่อการกระทำหรือการตัดสินใจแทนผู้ป่วย”

เมื่อถูกจำหน้าที่ออกออกตอนที่สอง เขาก็กลับมาอยู่ระหว่างความเป็นกับความตายอีกครั้ง ชีวิตของเขาอยู่ในมือของทหารไทย ดังข้อสงสัยของเพื่อนผู้เขียนที่กล่าวว่า “กรณีนี้แปลกมาก ทำไมเขาถึงรีบร้อนที่จะส่งเขากลับด้วย”

หลังจากนั้นผู้เขียนได้สัมภาษณ์นายอำเภวนายที่หมู่บ้านชายแดน โดยเข้าใจว่ารัฐบาลพม่าไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวพันในเหตุการณ์ครั้งนี้ เพราะต้องการปกปิดให้เป็นความลับทางราชการ ไม่ต้องการให้เรื่องนี้กลายเป็นข่าวและถูกเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง นายอำเภวนระบุว่านายทหารพม่าอาจจะต้องรับผิดชอบถ้าทหารลูกน้องเสียชีวิตในแผ่นดินไทย ดังนั้นเขากลัวที่จะอนุญาตให้ผู้ป่วยรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ฉะนั้นทหารพรานของไทยจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องส่งเขากลับพม่าเท่านั้น

ผู้เขียนไม่สามารถจินตนาการได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นหลังจากหยุดยั้งมิถุนองส่งตัวกลับสภาพร่างกายของเขาจะดีขึ้นหรือแย่ลง เจ้าหน้าที่พยาบาลอธิบายและกล่าวว่า “เขาเพิ่งจะเสร็จจากการผ่าตัด ขาถูกยึดไว้ให้สูงขึ้นและพันผ้าพันแผลเพื่อห้ามเลือดไว้ โดยปกติเขาควรจะอยู่ที่โรงพยาบาลราวหนึ่งเดือน เพื่อพักฟื้นร่างกายจากบาดแผล และรับการฟื้นฟูด้วย ตอนนี้เขาอาจจะตาบอด ถ้าเขาได้อยู่ที่โรงพยาบาล แพทย์อาจจะติดตามกรณีใช้ในภายหลัง และอาจจะมีการทำคดีกรรมพลาสติคบนใบหน้า เมื่อเขาสามารถหายใจเองได้ดีแล้ว เขาจะมีชีวิตรอดแน่ๆ ถ้าเขาอยู่ที่โรงพยาบาล แต่ทหารพรานรีบนำเขากลับ ดิฉันแน่ใจว่าเขาคงจะไม่รอดแล้ว”

ข้อสันนิษฐานนี้ไม่แตกต่างกันนักจากข่าวที่ผู้เขียนได้ยินต่อมาในภายหลัง บางคนบอกผู้เขียนว่าเขาถูกสังหารโดยมือปืนคนหนึ่งหลังจากเข้าไปยังฝั่งพม่า อีกข่าวลือหนึ่งคือ เขาเสียชีวิตจากความบาดเจ็บหลังจากเข้าไปฝั่งพม่า อ้ายเบิ้ม (นามสมมติ) เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาชุมชน กล่าวว่า “มีข่าวลือว่าตอนค้ำวันนั้น ทหารพม่าคนนี้ถูกยิงตาย เขาไม่ต้องการให้เขาเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลไทย เพราะเขากลัวชาวอาจะรู้ไหลไปถึงสื่อมวลชน”

กรณีของฮตุนมินและคนอื่นๆ มีความสำคัญมากในการช่วยให้เกิดความเข้าใจว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น ณ ชายแดนไทย-พม่า การตายที่ถูกคาดเดาของฮตุนมินนั้นได้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ระเบียบวินัยแบบกองทัพ (Saw Tun, 2009) และความคิด (Mentality) ของรัฐที่เขาเรียนรู้และรับรู้ (Conceived) ภายใต้มโนทัศน์นี้ เขาควรจะภาคภูมิใจที่เสียสละชีวิตของเขาเพื่อประเทศ แม้ว่าการตายของเขาจะเป็นเหตุแห่งปัญหาของผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศก็ตามที่ คนใช้ทหารพม่าเป็นราษฎรพม่า แต่เขาได้รับการรักษาพยาบาลในเขตแดนไทย แทนที่จะอนุญาตให้เขาได้รับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลซึ่งเขาอาการปลอดภัยแล้ว นายทหารพม่ากลับออกคำสั่งให้นำเขากลับพอใจกับการที่让他เสียชีวิตเพื่อป้องกันความลับทางการทหารของพม่า แม้ว่าความเจ็บ ความตายของเขาก็เป็นอาชญากรรมทางการเมืองที่ดำเนินไปโดยเงื้อมมือของรัฐ ในนามของความมั่นคงแห่งชาติ และอำนาจเหนือชีวิตของมันก็ก้าวข้ามเข้ามาในอาณาเขตไทยผ่านคำสั่งของนายทหารด้วยความช่วยเหลือของทหารพรานไทยเอง ฉะนั้นการส่งตัวผู้พลวที่เป็นทหารพม่าอย่างเร่งด่วนและรุนแรงข้ามชายแดนกลับพม่า ได้เสนอภาพให้เห็นว่ามีอำนาจเหนือชีวิตที่ก่อให้เกิดความรุนแรงผ่านความร่วมมือระหว่างทหารพม่าและทหารพรานไทย

กล่าวโดยสรุป เหตุการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ารัฐไทยและพม่าได้กระทำการเพื่อบำรุงรักษาองค์อธิปัตย์ของตนเอาไว้เหนือพรมแดนไทย-พม่า ที่ความรุนแรงเช่นนี้ปรากฏขึ้น ความรุนแรงนี้ทำงาน ไม่เพียงแค่นับผู้คนชายแดนเท่านั้น แต่ยังรวมทั้ง

ต่อต้านบุคคลภายนอกผู้ที่ไม่เข้ามาสู่พื้นที่ชายแดนเพื่อความมั่นคงของชาติหรือเพื่อกิจกรรมการก่อสร้างเขื่อน ความตายอย่างทุกข์ธรรมดาของทหารพม่าเป็นประเด็นของความมั่นคงของชาติพม่า ขณะที่ความตายของเจ้าหน้าที่ กพผ. เป็นราคาที่ต้องจ่ายเพื่อความก้าวหน้าของชาติไทย

ในห้วงเวลาการดำเนินชีวิตประจำวัน คนชายแดนรับรู้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรง โดยเป็นที่เข้าใจกันดีว่า แม้ข้าราชการและพนักงานบริษัท เช่น ทหารพม่า และเจ้าหน้าที่ กพผ. ก็ไม่ได้รับการคุ้มครองเมื่อพวกเขามาทำงานที่ชายแดนสาละวิน เมื่อเป็นเช่นนี้ คนชายแดนตระหนักว่าพวกเขามีอำนาจอยู่น้อยที่สุด ต้องเชื่อฟังคำสั่งจากเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ เหตุการณ์ความรุนแรงกลับยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น จนวกให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ตลอดแนวเขตชายแดนไทย-พม่า หลังจากที่ผู้เขียนลงพื้นที่ศึกษา ทราบว่ามีการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีกจากการยิงปะทะตามแนวตะเข็บชายแดนบริเวณชายแดนสาละวิน นับเป็นความรุนแรงที่ยังคงดำเนินต่อไปในเขตพื้นที่สงคราม

พื้นที่ยกเว้น

ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกองกำลังทหารรัฐที่มีแสนยานุภาพ และกลุ่มกองกำลังฝ่ายชาติพันธุ์ ได้สร้างภัยอันตรายและความตายของหลายชีวิตในพื้นที่ชายแดน ผลที่เกิดขึ้นคือ ความรุนแรงรัฐได้กลายมาเป็นความรุนแรงในชีวิตประจำวัน และสภาวะปกติ (Norm) ไปเสียแล้ว (Scheper-Hughes, 1992) ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐพม่ากับรัฐไทยบ่อยครั้งก็ไม่ค่อยสู้ดีนัก และพื้นที่แถบนี้ถูกทำให้เป็นสมรภูมิ

สงครามที่ทหารพม่าต่อสู้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย⁷ ดังนั้นจึงมีผู้ถูกบังคับโยกย้ายถิ่นฐานภายในประเทศและค่ายผู้ลี้ภัย อยู่ตลอดแนวชายแดนทั้งสองฝั่งข้างแม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่างๆ ปรากฏขึ้นมาเรื่อยๆ พวกเขาอยู่ภายใต้เงื่อนไขของความไม่เสถียรภาพทางนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝั่งพม่า ใครจะเป็นผู้ปกครองพื้นที่นี้ระหว่างรัฐบาลทหารพม่า (สภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ) และกลุ่มองค์กรชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย?

มีองค์กรข่าวจำนวนมากที่รายงานเกี่ยวกับแผนการพัฒนาบนพื้นที่แม่น้ำสาละวิน และลงข่าวอยู่ในหลายเว็บไซต์ รวมถึงเว็บไซต์ของเครือข่ายคัดค้านเขื่อน งานเขียนชิ้นหนึ่งที่ผู้เขียนได้อ่านเป็นข้อมูลเกี่ยวกับค่ายผู้ลี้ภัย และเพื่อนร่วมงานและผู้เขียนได้ไปที่พื้นที่พักพิงชั่วคราว ซึ่งตั้งอยู่ที่ลำน่าน้ำห้วยแม่สะเคิบและแม่น้ำสาละวิน และอยู่ภายใต้การควบคุมของสหพันธ์แห่งชาติกะเหรี่ยง (เคเอ็นยู) เมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 เราได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่อาวุโสของเคเอ็นยู ซึ่งเป็นคนติดต่อประสานงานดูแลคนในค่ายพักพิงชั่วคราว ผู้ประสานงานอธิบายว่าค่ายดังกล่าวเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2549 ในตอนนั้น มีเพียง 170 ครอบครัว หรือประมาณ 800 คน จำนวนผู้ลี้ภัยหลังไหลเข้ามาสูงขึ้นภายในระยะเวลาหนึ่งปี โดยมีจำนวนคนใหม่เข้ามาอีกมาก "ในปัจจุบันมีกว่า 587 ครอบครัว และ 3,041 คน" เขายังอธิบายเพิ่มเติมว่า ชีวิตของพวกเขามีความยากลำบากอยู่แล้ว ถูกทำให้ติดกับอยู่ตรงกลางระหว่างการสู้รบระหว่างทหารพม่าและกลุ่มชนกลุ่มน้อย รวมทั้งเคเอ็นยู มีชนกลุ่มน้อยจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับย้ายมาอยู่ใกล้เขตชายแดนเนื่องมาจากการบุกรุกของทหาร ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นคนชาติพันธุ์ไทใหญ่ กะเหรี่ยง และกะเหรี่ยง พวกเขาถูกบังคับให้ย้ายถิ่นจาก นาโง ไกลกับ

⁷ รัฐบาลพม่า และเคเอ็นยู ลงนามในข้อตกลงหยุดยิง เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2555 อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงทางทหารยังคงดำรงอยู่ แต่อยู่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น แรงงานบังคับ และการข่มขืน

เปียงมะนา ทางตอนเหนือของรัฐกะเหรี่ยง ทหารพม่าได้ปฏิบัติการกวาดล้างชาติพันธุ์ ครอบงำ เขตเปียงมะนา คุกคามพื้นที่รัฐกะเหรี่ยง นำไปสู่ความรุนแรงและความไม่ไว้วางใจ

ผู้ประสานงานระบุว่า มีหน่วยทหารของสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (SPDC) อยู่ประมาณ 7 หน่วย ตั้งขึ้นรอบๆ ค่ายพักพิงชั่วคราว ผู้ลี้ภัยต่างหวาดหวั่นกันมาก เพราะทหารพม่ามีอาวุธครบมือ และสามารถเดินเท้ามาถึงค่ายพักพิงชั่วคราวได้ ภายในระยะเวลาเพียง 2 ชั่วโมง นอกจากนี้ ยังมีกั๊วะระเบิดวางอยู่รอบๆ ค่ายพักพิงเพื่อสกัดกั้นทหารเอสพีดีซี จึงเป็นอันตรายอย่างมากกับชาวบ้าน ผู้ประสานงานกล่าวว่า “เรากำลังกลัวเรื่องความปลอดภัยของพวกเราอยู่เสมอ เราต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อดูแลคนของพวกเรา เรายะมัดระวังภัยอยู่ตลอดเวลา ไม่เหมือนประเทศคุณหรอก” พวกเขาพยายามวิ่งหนีจากอันตรายที่เข้ามาใกล้ชีวิตของพวกเขา เสาะแสวงหาที่ปลอดภัย (แถบตะวันออกของพม่า) อันเป็นค่ายพักพิงชั่วคราวในประเทศไทย บางคนก็อยากกลับไปที่บ้าน เพราะมีทรัพย์สิน เช่น ข้าว ที่ดิน เป็นต้น ครอบครัวของพวกเขาอยู่ที่ค่ายพักพิงชั่วคราว แล้วให้ผู้ชายกลับไปดูแลสิ่งของที่บ้าน “แต่สุดท้าย พวกเขา ก็ไม่มีโอกาสเมื่อเหยียบกับระเบิดและจบชีวิตลง เป็นจำนวน 17 คน ในปี พ.ศ.2549”

โดยทางการแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐไทยไม่อนุญาตให้พวกเขาเข้ามาในประเทศไทย ดังนั้น พวกเขาจึงต้องตั้งค่ายพักพิงชั่วคราวขึ้นบนพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว ผู้ประสานงานมองดูพวกเราด้วยสายตาแน่นและกล่าวว่า “มีการสู้รบมากระหว่างทหารเอสพีดีซีกับชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย สถานการณ์นั้นไม่สงบ ค่ายพักพิงชั่วคราวก็ไม่ได้มีความปลอดภัยมานานแล้ว อยู่ได้แค่ช่วงหนึ่ง ที่ตั้งค่ายก็ไม่ดี ในอนาคตเจ้าหน้าที่รัฐไทยอาจจะอนุญาตให้พวกเราย้ายเข้าไปอยู่ที่ค่ายผู้ลี้ภัยแม่ลาอุ ค่ายผู้ลี้ภัยแม่ลามา หรือเราอาจกลับไปที่บ้านเกิดเพื่อดูแลที่ดินที่มีอยู่” นอกจากนี้ พวกเขายังถูกขนาบอยู่ระหว่างโครงการเขื่อนเวย์จี และเขื่อนสาละวิน (Piyaporn, 2007) สำหรับผู้ประสานงาน ถ้าหากมีการสร้างเขื่อน ผู้ลี้ภัยย้ายไปอยู่ที่ไหนไม่ได้อีกต่อไปแล้วนอกจากบนภูเขาซึ่ง

ยากที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ทหารพม่าไม่จำเป็นต้องใช้กำลังฆ่าสังหารพวกเขาเลย ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเช่นฆ่าพวกเขาอีกต่อไป ในเมื่อคนเหล่านี้จะถูกเชือกมัดออกไปโดยอัตโนมัติ

พวกเขาต้องประสบกับความทุกข์ทรมานที่มากขึ้นและยิ่งมากขึ้นไปอีกในชีวิต ทหารพม่าได้ออกแถลงประกาศความมั่นคงแห่งรัฐและหน้าที่ในการสร้างรัฐชาติ แต่เป็นแนวทางที่รุนแรง ทำให้ชีวิตของคนชายแดนไม่มีความแน่นอน ขณะที่แม่น้ำสาละวินเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างพม่าและไทย นิยามความหมายอันซับซ้อนของวาทกรรมความมั่นคงถูกสร้างขึ้นมา และนำมาใช้ปฏิบัติการ ในฐานะศิลปะการดำเนินงานของรัฐบาลตลอดแนวเขตชายแดนไทย-พม่า ซึ่งเป็นพื้นที่แห่งการสู้รบต่อเนื่องระหว่างทหารพม่าและกองกำลังทหารเคเอ็นยู และยังไม่มีความสงบมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ผู้เขียนยังสนใจในแนวคิดของ อักัมเบน ใน 'รัฐยกเว้น' (State of Exception) ซึ่งในการวิจัยชาติพันธุ์นิพนธ์ของผู้เขียน 'การยกเว้น' และ 'ถูกจำกัด' การเคลื่อนไหวของคนชายแดนถูกผนวกเข้าด้วยกัน รัฐในความพยายามที่จะปกครองคนชายแดน ได้สร้างบทบาทที่ขัดแย้ง (Contradictory Role) ให้กับตัวรัฐเอง ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงรัฐอันเป็นสิ่งที่คนชายแดนจำเป็นต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับความรุนแรงรัฐมาเป็นเวลาหลายปี เพื่อที่รัฐจะดำรงรักษาตัวเองในขณะที่มีความลึกลับอยู่ในตัวเองด้วยนั้น รัฐจึงต้องส่งเสริมความรุนแรงและวิกฤติ ซึ่งมีกฎของรัฐที่อยู่ใต้บังคับต้องปฏิบัติตาม เป็นที่ที่พวกเขาถูกบังคับให้รับรู้ว่าชายแดนบ่งบอกถึงอำนาจเหนือชีวิต (Sovereign Power) ผ่านปฏิบัติการความรุนแรง ในขณะที่ดำเนินการวิจัย ได้นำมาสู่จุดหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนเข้าใจถึงความกลัวต่อความรุนแรงและอันตรายที่คนชายแดนต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม คนชายแดนรับรู้อำนาจของรัฐผ่านประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาเองซึ่งเข้าใจอำนาจที่รัฐกดบังคับลงบนชายแดน ที่ซึ่ง 'รัฐยกเว้น' ถูกสร้างขึ้นผ่านการปฏิบัติความรุนแรงที่ยังเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดหย่อน ดังนั้นกฎของรัฐขึ้นอยู่กับ

ความรุนแรงในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะทำให้พื้นที่ชายแดนเป็นจริงขึ้นมา กล่าวคือ ชายแดนมีชีวิตขึ้นมาได้ ไม่ใช่เพียงแค่ผ่านการใช้เทคโนโลยี เช่น แผนที่ (Thongchai, 1994) แต่ยังผ่านความรุนแรง การบาดเจ็บ และความตาย ที่เกิดขึ้นที่นั่น การกระทำที่สร้าง “รัฐในสภาวะปิดล้อม” (State of Siege) (Taussig, 1992) การดำรงอยู่ของคน ชายแดนเหล่านี้ จึงถูกกำหนดโดยความคิด ความเชื่อ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน และการทำลายสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป กรณีเหล่านี้คือประสบการณ์ชีวิตของคนชายแดน ความเป็นจริงของชีวิต รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรง และความกลัวในอันตราย ซึ่งความกลัวนั้นถูกสร้างขึ้นจากการลักพาตัว ความตาย และการบาดเจ็บ โดยที่ กักระเบิดสังหารบุคคล ลูกปืน การบาดเจ็บ และความตาย กลายเป็นเรื่องธรรมดาสามัญตลอดแนวชายแดนสาละวิน ความรุนแรงเป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตของพวกเขา ตามที่ผู้เขียนได้ร้อยเรียงให้เห็นในที่นี้คือ ประสบการณ์ความรุนแรงเชิงกายภาพในพื้นที่ ส่วนหนึ่งเกิดจากการให้ความหมายพื้นที่ของชายแดน และสถานที่อันเป็นผลผลิตจากความรุนแรงทางการทหาร ซึ่งคนชายแดนตระหนักว่าชีวิตของพวกเขาอยู่ในสภาวะที่เปลี่ยนแปลง พวกเขาไร้ซึ่งอำนาจ และเปราะบาง ไม่มีใครจะสามารถปกป้องพวกเขาจากการข่มขู่คุกคามและความรุนแรงได้อย่างแท้จริง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ยืนยันได้ว่าพวกเขาเป็นคนที่ มี ‘ชีวิตเปลี่ยนแปลง’

บทสรุป

ตัวอย่างการระเบิด การบาดเจ็บ และการเสียชีวิตเหล่านี้ แสดงถึงปฏิบัติการรัฐที่สะท้อนความเชื่อมโยงอยู่กับพรมแดนรัฐ-ชาติ และอำนาจเหนือชีวิต ซึ่งเครื่องมือกลไกที่เหนือกว่าของรัฐพยายามปิดบังและปิดเสียงของพวกเขาไว้ เพื่อที่จะเอาชนะและขจัด การขัดแย้งของท้องถิ่นและดำเนินโครงการเชื่อมสาละวิน รัฐได้ใช้อำนาจเถื่อนและความรุนแรง และยังหนุนเสริมความไร้อำนาจ ซึ่งรับรู้ได้โดยคนชายแดนอันเป็นส่วนหนึ่งของ

ชีวิตอัน 'เปลือยเปล่า' ของพวกเขา ตามที่ผู้เขียนได้แสดงให้เห็น กิจกรรมการก่อสร้าง เขื่อนสาละวินและการติดตามมาด้วยการข่มขู่คุกคาม อันตรราย และความรุนแรง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การทำให้แม่น้ำสาละวินกลายเป็นสินค้าถูกฝังเข้าอยู่ในการเมืองชนกลุ่มน้อยแห่งชายแดนสาละวิน อย่างไรก็ตาม โครงการเขื่อนได้ยืดขยายความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำรงอยู่แล้วระหว่างกลุ่มติดอาวุธชนกลุ่มน้อยและกองกำลังทหารพม่า เช่นเดียวกับความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรระหว่างภาคธุรกิจ รัฐ และคนท้องถิ่น เมื่อสงครามและโครงการการพัฒนาเขื่อนมาเกี่ยวพันกัน คนชายแดนทั้งสองฝั่งของแม่น้ำสาละวิน ต้องตกอยู่ภายใต้การคุกคามจากอันตรราย และความรุนแรง

การคุกคาม อันตรราย และความรุนแรงในชีวิตประจำวันของคนชายแดน บ่งบอกถึงอำนาจเถื่อนที่ใช้โดยรัฐ หรือความรุนแรงทางการทหาร ที่ทำงานโดยตรงบนคนชายแดน เพื่อยืนยันว่าพวกเขาไร้อำนาจอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ อำนาจเถื่อนนำไปสู่ 'ความรุนแรงเงิบ' ในแง่ที่มันกระทำต่อจิตใจ ต่อความรู้สึกเปลือยเปล่าของคนชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ถูกบังคับโยกย้าย และผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในค่ายพักพิงชั่วคราว ต่างอยู่ในสภาวะที่ขัดสนและอดอยาก ไม่มีสิทธิ์เข้าถึงทรัพยากรและไม่มีสิทธิ์เดินทางได้อย่างอิสระ ดังนั้น ชีวิตของพวกเขาจึงอยู่ในสภาวะไร้สิ้นความหวัง เจ้าหน้าที่รัฐได้มีความสามารถที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามแผนต่างๆ ของพวกเขา เพื่อทำให้คนชายแดนสยบยอม เมื่อสยบยอม พวกเขาจึงถูกกีดออกจากกรเข้าถึงทรัพยากร ดังนั้น ความรุนแรงเงิบมีต้นกำเนิดอยู่ในกระบวนการทำให้ธรรมชาติกลายเป็นสินค้า ซึ่งแสดงถึงการถูกคุกคาม หรือการใช้อำนาจเถื่อน กดทับลงบนผู้คนชายแดน และ/หรือแม่น้ำสาละวิน และทรัพยากรป่าไม้

References

- Agamben, G. (1998) *Homo sacer: Sovereign power and bare life*, (D. Heller-Roazen, transl.), Stanford, CA: Stanford University Press.
- Agamben, G. (2004) *State of exception*, (K. Attell, transl.), Chicago, ILL: University of Chicago Press.
- Agence France Presse. (2007) *China signs new hydropower deal with Myanmar*, Available: http://www.terraper.org/media_view.php?id=156AFP [7 April 2007]
- Anusorn, U. (2010) *We love 'Mr. King': Exceptional sovereignty, submissive subjectivity, and mediated agency in Islamic Southern Thailand*, Unpublished Ph.D. dissertation (Anthropology), University of Washington, Seattle, Washington.
- Apinya, W. (2007) Egat urged to assess impact of Burma dams, *Bangkok Post*, Available: http://www.bangkokpost.com/Perspective/11Nov2007_pers001.php [29 October 2007]
- Arthit, Tara. (2008, 1 Jan- 15 Feb) Watching Salween dam, strong aggression in silence (จับตาเขื่อนสาละวิน รุกแรงในความเงียบ), *Salween Post*, vol. 44, Available: http://www.livingriversiam.org/4river-tran/4sw/swd_a31.html [16 August 2016] (in Thai)
- Asian Development Bank. (2009) *Greater Mekong Subregion: History and background*, Available: <http://www.adb.org/gms/gmsprog10.asp> [15 November 2009]

Bangkok Post. (2007, 5 September) *Thai dam project in Burma suspended*,

Available: <http://kachinpost.com/news2007/sept04.html> [25 March 2009]

Bangkok Post. (2011) *Explosive nightmares*, Available:

<http://www.bangkokpost.com/news/asia/218929/explosive-nightmares>
[3 February 2011]

Barney, K. (2009) Laos and the making of a 'relational' resource frontier,

The Geographical Journal, vol. 175, no. 2, pp. 146–159.

Benjamin, W. (1968) *Illuminations: Essays and reflections*, (H. Zohn, transl.),

New York: Schocken Books.

Bigo, D. (2007) 'Detention of foreigners, states of exception, and the social

practices of control of the banopticon', in P. K. Rajaram & C. Grundy-Warr (eds.), *Borderscapes: Hidden geographies and politics at territory's edge*, pp. 3–33, Minneapolis, London: University of Minnesota Press.

Bryant, R. L. (1996) 'Asserting sovereignty through natural resource use: Karen

forest management on the Thai-Burmese border', in R. Howitt, J. Connell, & P. Hirsch (eds.), *Resources, nations and indigenous people case studies from Australasia, Melanesia and Southeast Asia*, pp. 32–41, Melbourne, Oxford: Oxford University Press.

Cho, V. (2008) Thai leaders' Burma comments draw more criticism, *Irrawaddy*,

Available: http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=10925
[17 March 2008]

- Curry, G. N. & Koczberski, G. (2009) Finding common ground: Relational concepts of land tenure and economy in the oil palm frontier of Papua New Guinea, *The Geographical Journal*, vol. 175, no. 2, pp. 98–111.
- Decha, T. (2003) *Imperceptible naked-lives and atrocities: Forcibly displaced peoples and the Thai-Burmese in-between spaces*, Unpublished Ph.D. dissertation, University of Hawaii at Manoa.
- Decha, T. (2007) 'Temporary shelter areas' and the paradox of perceptibility: Imperceptible naked-Karens in the Thai-Burmese border zones', in P. K. Rajaram & C. Grundy-Warr (eds.), *Borderscapes: Hidden geographies and politics at territory's edge*, pp. 231–262, Minneapolis, MN, London: University of Minnesota Press.
- Decha, T. (2008) 'River and Ethnic', in Charnvit Kasetsiri (ed.) *Salween-Mekong: Peoples, waters and the golden land of Suvarnabhumi (สาละวิน-แม่โขง: ผู้คน ฝืนน้ำ และสุวรรณภูมิของอุษาคเนย์)*, pp. 268–290, Samutprakarn: Toyota Thailand Foundation. (in Thai)
- Donnan, H. & Wilson, T. M. (1999) *Borders: Frontiers of identity, nation and state*, Oxford, New York: Berg.
- Fold, N. & Hirsch, P. (2009) Re-thinking frontiers in Southeast Asia: Editorial, *The Geographical Journal*, vol. 175, no. 2, pp. 95–97.
- Free Ranger Burma. (2016) *Multiple fronts! – Fighting is everywhere in northern Burma*, Available: <http://www.freeburmarangers.org/>
2016/11/30/multiple-fronts-fighting-is-everywhere-in-northern-burma/
[22 February 2017]

- Gray, D. D. (2006) Giant dams on great untamed river spark fears of human rights abuses, ecological harm, *Associated Press*, Available: http://www.registerguard.com/news/2006/05/30/a2.int.damming.0530.p1.php?section=nation_world [30 May 2006]
- Gregory, D. (2007) 'Vanishing points', in D. Gregory & A. Pred (eds.), *Violent geographies*, pp. 205–236, New York, London: Routledge.
- Gregory, D. & Pred, A. (eds.). (2007) *Violent geographies*, New York, London: Routledge.
- Grundy-Warr, C. (2001) *Regime security, contested sovereignty and the problem of long-term displacement along the Thai-Myanmar/ Burma border*, Singapore: National University of Singapore.
- Hirsch, P. (2009) Revisiting frontiers as transitional spaces in Thailand, *The Geographical Journal*, vol. 175, no. 2, pp. 124–132.
- International Rivers. (2009) *The ADB's Mekong power grid plan, developed by the hydropower consultancy Norconsult in 2002*, Available: <http://internationalrivers.org/en/southeastasia/lancang-mekong-river/mekong-power-grid/adbsmekong-power-grid-plan-developed-hydropower> [8 February 2009]
- Karen News. (2014) *Karen army leader links current fighting to Burma government's mega development projects*, Available: <http://karennews.org/2014/10/karen-army-leader-links-current-fighting-to-burma-governments-mega-development-projects.html/> [22 February 2017]

- Karen News. (2016) *Fighting 'directly linked' to Hat Gyi dam project – claim Karen leadership*, Available: <http://karennews.org/2016/10/fighting-directly-linked-to-hat-gyi-dam-project-claim-karen-leadership.html/> [22 February 2017]
- Karen Rivers Watch. (2004) *Damming at gunpoint: Burma army atrocities pave the way for Salween dams in Karen State*, Kawthoolei: Karen Rivers Watch.
- Keyes, C. F. (1994) *The nation-state and the politics of indigenous minorities: Reflections on ethnic insurgency in Burma*, A Paper Presented at a Conference on 'Tribal Minorities and the State', Organized by the Harry Frank Guggenheim Foundation in Istanbul, 21–25 February 1994.
- Kom Chad Luek. (2007) *Deathly Hatgyi dam, abyss of hell...Thai survey team (เขื่อนมรณะฮัตจี ชุมนรก...ที่มส์สำรวจไทย)*, Available: http://news.sanook.com/crime/crime_178042.php [11 March 2009] (in Thai)
- Ong, A. (1999) *Flexible citizenship: The cultural logics of transnationality*, Durham, London: Duke University Press.
- Ong, A. (2000) Graduated sovereignty in Southeast Asia, *Theory, Culture and Society*, vol. 17, no. 4, pp. 55–75.
- Ong, A. (2006) *Neoliberalism as exception: Mutations in citizenship and sovereignty*, Durham, London: Duke University Press.

- Pianporn, D. (2007, 12 September) The human cost of damming in Burma, *Bangkok Post*, Available: http://www.terraper.org/media_view.php?id=227 [25 March 2009]
- Pinkaew, L. (2008) 'Re-imagining nation: Women's rights and the transnational movement of Shan women in Thailand and Burma', in T. Suchada, P. Vail & R. Sciortino (eds.), *Transborder issues in the Greater Mekong Sub-region*, pp. 123–144, Ubon Ratchathani: The Mekong Subregion Social Research Center (MSSRC), Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University.
- Piyaporn, W. (2007) The Dams of despair: Burmese villagers slowly realise Salween project will swallow their land, *Bangkok Post*, Available: http://www.terraper.org/media_all.php?id=6&head=SALWEEN%20RIVER [15 April 2007]
- Prachatai. (2011) *Salween protection network provokes government to stop "Gatgyi Dam" because of Burma fighting continually* (เครือข่ายปกป้องแม่น้ำสาละวิน จี้ยุติ "เขื่อนฮัตจี" เหตุพม่ายังรบต่อเนื่อง), Available: <http://prachatai.com/journal/2011/04/34292> [23 January 2017] (in Thai)
- Rajah, A. (1990) 'Ethnicity, nationalism, and the nation-state: The Karen in Burma and Thailand', in G. Wjeyewardene (ed.), *Ethnic groups across national boundaries in mainland Southeast Asia*, pp. 102–133, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Sai Silp. (2007) Salween river dam project essential for Thai energy security, says minister, *The Irrawaddy*, Available: http://www2.irrawaddy.org/article.php?art_id=9156 [31 October 2007]

Salween Watch Coalition. (2007) Update: Proposed Salween dams in Burma and China, *Salween Watch Newsletter*, vol. 1, no. 1, pp. 2–3.

Salween Watch Coalition. (2010, 15 March) Field survey for Hatgyi HPP completed, *Salween Watch*, Available: http://www.salweenwatch.org/index.php?option=com_content&view=article&id=269%3Afield-survey-for-hutgyi-hppcompleted&Itemid=70 [30 April 2011]

Salween Watch Coalition. (2011, 7 February) Calling for the Hatgyi dam to be stopped immediately, *Salween Watch*, Available: http://www.salweenwatch.org/index.php?option=com_content&view=article&id=275:calling-for-thehatgyi-dam-to-be-stopped-immediately&catid=36:campaigns&Itemid=64 [30 April 2011]

Saw Tun. (2009, 13 March) The military mind-set, *The Irrawaddy*, Available: http://www2.irrawaddy.org/opinion_story.php?art_id=15290 [24 March 2009]

Scheper-Hughes, N. (1992) *Death without weeping: The violence of everyday life in Brazil*, Berkeley, Los Angeles, California, Oxford: University of California Press.

Shining Som. (2009) 'ADB involvement in the Mekong power grid transmission line project at Tasang dam in Shan State, Burma', in Earth Rights International's Mekong School (ed.), *I want to eat fish. I cannot eat electricity: Public participation in Mekong basin development*, pp. 82–87, Chiang Mai: Earth Rights International.

- Supamart, K. (2007, 10 September) Egat 'must take blame' for deaths, *Bangkok Post*, Available: http://www.terraper.org/media_view.php?id=226 [25 March 2009]
- Taussig, M. (1992) 'Terror as usual: Walter Benjamin's theory of history as state of siege', in L. Prices (ed.), *The nervous system*, pp. 11–35, New York, London: Routledge.
- TERRA. (2006) *Chronology of Salween dam plans (Thailand and Burma)*, Available: <http://www.terraper.org/articles/Salween%20Chronology%20Nov06%20final.pdf> [25 November 2008]
- Thaipublica. (2016) *Salween watch coalition report the situations of 7 Salween dams in Burma (เครือข่ายสาละวินวอชต์รายงานสถานการณ์ 7 โครงการผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนสาละวินในพม่า)*, Available: <http://www.thaipublica.org/2016/03/salween-watch-1/> [23 January 2017] (in Thai)
- The Irrawaddy. (2011) *5 million affected by landmines in Burma*, Available: http://irrawaddy.org/article.php?art_id=20625 [29 January 2011]
- The Nation (2007, 3 September) *Thai worker killed in bomb attack in Burma*, Available: http://www.terraper.org/media_view.php?id=223 [25 March 2009]
- Thongchai, W. (1994) *Siam mapped: A history of the geobody of a nation*, Chiang Mai: Silkworm Books.
- Tunya, S. (2007) Salween on a precipice, *Bangkok Post*, (Perspective), Available: http://www.bangkokpost.net/111107_Perspective/11Nov2007_pers001.php [1 November 2007]

- Watts, M. (1983) *Silent violence: Food, famine and peasantry in Northern Nigeria*, Berkeley, California: University of California Press.
- Watts, M. (1997) 'Black gold, white heat: State violence, local resistance and the national question in Nigeria', in S. Pile & M. Keith (eds.), *Geographies of resistance*, pp. 33–67, London, New York: Routledge.
- Wong, S. (2003) Swimming against the tide: Asian Development Bank promotes Burmese dam despite repression, *World Rivers Review*, vol. 18, no. 4, pp. 6–7.